

Mózes Huba

Csillagá változol

Lisztóczy Lászlóné Kékessy Margit emlékére

Az 1997-ben alapított egri Dsida Jenő Baráti Kör házigazdája kezdettől a Lisztóczy László–Kékessy Margit házaspár. Náluk gyűlt össze a kör Dsida Jenő költészetét kedvelő és népszerűsíteni igyekvő, évről évre népesebb tagsága. 2010-ben nagy veszteség érte őket: elhunyt Kékessy Margit, idősebbek és fiatalabbak Margója, Margó nénije, s betölthetetlen űrt hagyott nemcsak a család, hanem a kör életében is. Búcsúztatói közt szólalt meg a kárpátaljai születésű Füzesi Magda, aki „Margó emlékének” ajánlott, *Istennek bölcs leánya voltál* című és kezdetű költeményét Kolozsvárról, 2010. április 28-án keltezte, talán éppen abból a státusházból, amelynek egyik szobáját körültekintő gonddal Dsida Jenő édesanyja rendezte be nagybeteg fiának.

A Dsida család egykori lakhelyéről a Dsida Jenő Baráti Kör székhelyére küldött költeménynek a szövege is kapcsolódik Dsidához, Dsida Jenő egyik kései verséhez, mégpedig úgy, hogy a hasonló kezdetű sor derekán mássalhangzó- és hangsúlytorlódás – első olvasásra félszegnek vélhető – zökkenője figyelmeztet a szövegszerű kapcsolódásra: „Úgy hagytad itt ránk a világot” (Füzesi Magda) ← „Úgy hagytad el az ifjúságot” (Dsida Jenő: *Már hiába nézed*).

Füzesi Magda költeménye 12 jambusi sorból épül, ezek közül 11 sor 9 szótagos, 1 sor 8 szótagos, a sorok együttes szótagszáma 107 szótag. Fontos ezt megjegyeznünk, mert a költemény felépítésének vizsgálatában szerepet játszik. A költeményen, már-már azt írtam 5, valójában 6 rím vonul végig. A költemény hangzását a fent említett 5. sortól **r**, **cs** és **v** hangzós alliterációk gazdagítják.

Az alább idézett szövegben a rímeket általában *dőlt*, az önrímet és az alliteráló mássalhangzókat *félkövér dőlt* betűkkel emelem ki. A szöveg jobb oldalán, szintén *dőlt* betűkkel, a költemény rímképletét tüntetem fel (a képletben a refrénszerűen ismétlődő önrímet nagybetű, a sor rímtelenségét *x* jelöli):

Istennek bölcs leánya <i>voltál</i> ,	<i>a</i>
míg köztünk jártál észrevétlen,	<i>b</i>
társunk a búban, elmúlásban,	<i>c</i>
a nevetésben, a beszédben.	<i>b-b</i>
Úgy hagytad itt ránk a világot,	<i>D-e</i>
hogy még a hiányod se fájjon,	<i>f</i>
mert mosolyogtál, hogyha bántott,	<i>a-e</i>

s ott <i>ragyogsz</i> minden <i>rózsaágon</i> .	<i>f</i>
Elbújsz egy ékes <i>csigaházban</i> ?	<i>c</i>
Meg <i>csillansz</i> egy cinke <i>szemében</i> ?	<i>b</i>
Talán <i>csillaggá</i> változol,	<i>x</i>
s vigyázol <i>ránk</i> viharos éjben.	<i>D-b</i>

Az 1. sort a gyanútlan olvasó rímtelennek gondolhatná, de ha figyelmesebben olvas, nem nehéz észrevennie, hogy a *voltál* rímhívó, amellyel a 7. sor közepén a *mosolyogtál* rímválasz cseng egybe. A 2. sor *észrevétlen* rímhívójához nem kevesebb, mint négy rímválasz kapcsolódik: a 4. sor közepén a *nevetésben*, végén a *beszédben*, a 10. sor végén a *szemében*, a 12. sor végén az egy szótaggal rövidebb éjben. A 3. sor elmúlásban rímhívójára a *csigaházban*, az 5–8. sor keresztrímében a világot rímhívóra a bántott, a fájjon rímhívóra a *rózsaágon* a rímválasz.

Alliteráció kapcsolja egymáshoz az 5–8. sorban a *ránk*, a *ragyogsz* és a *rózsaágon*, a 9–11. sorban a *csigaházban*, a *megcsillansz* és a *csillaggá*, a 11–12. sorban a *változol*, *vigyázol* és *viharos* szót.

A költemény hangzásszerkezete könnyen felismerhető és rejtett lírai mozzanatok, összefüggéseket egyaránt érzékeltet. A sorközépi *nevetésben* rímválasz (és egyben rímhívó) például azt, hogy a halmozás alakzata a versben miként és mennyiben térhet el a köznapi sorrendiségtől, avagy a *csigaházban* rímválasz azt, hogy a költői kérdésben, az interrogáció alakzatában milyen válaszlehetőségek rejlenek. A válaszadás szempontjából fontos összefüggést érzékeltet az utolsó sorban a *vigyázol* – *viharos* alliteráció közrefogta *ránk* rímválasz, amely önrímként az 5. sor *ránk* rímhívójára utal vissza. Ez a rímhívó a költemény szótagszám alapú elsőrendű negatív aranymetszésének a szintjén (41/66) helyezkedik el. A *ránk* rímhívóval alliteráló *ragyogsz* és *rózsaágon* szavak a szótagszám alapú elsőrendű pozitív aranymetszés szintjén (66/41) elhelyezkedő *m i n d e n* szót fogják közre.

A *ránk* és a *m i n d e n* kulcsszavaknak tekinthetők. Ezekből kiindulva mérlegelhetjük, hogy Füzesi Magda költeményének a címe az evangélium melyik aszszonyalakjával hozható elsősorban összefüggésbe.